

ความคืบหน้าร่างคำสั่งว่าด้วยการตรวจสอบย้อนกลับธุรกิจอย่างยั่งยืน
(Corporate Sustainability Due Diligence Directive : CSDDD)
สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงบรัสเซลส์

๑. ภูมิหลัง

▶ เมื่อวันที่ ๒๓ ก.พ. ๖๕ คณะกรรมาธิการฯ ได้เผยแพร่ร่างกฎหมายการตรวจสอบย้อนกลับธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยกำหนดให้ธุรกิจในสหภาพยุโรป (EU) ต้องจัดทำรายงานการตรวจสอบย้อนกลับตลอดห่วงโซ่การผลิต เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องไม่ดำเนินการที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน (เช่น การใช้แรงงานเด็ก การเอาเปรียบลูกจ้าง) และการทำลายสิ่งแวดล้อม (เช่น การดำเนินการที่ก่อให้เกิดมลพิษกับสิ่งแวดล้อม การทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น) บนพื้นฐานการดำเนินธุรกิจที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยกระดับธรรมาภิบาลของการดำเนินธุรกิจ และให้มั่นใจว่าห่วงโซ่การผลิตปราศจากการละเมิดมาตรฐานที่สหภาพยุโรปยึดถือ

▶ ร่างกฎหมายดังกล่าว เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่ช่วยเสริมการดำเนินนโยบายอื่น ๆ ของสหภาพยุโรป ในด้านสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมเศรษฐกิจสีเขียวให้มีผลเป็นรูปธรรม เช่น

(๑) Non-Financial Reporting Directive กำหนดการจัดทำรายงาน (ที่ไม่ใช่ด้านการเงิน) ของธุรกิจใน EU

(๒) Sustainable Finance Disclosure Regulation

(๓) Taxonomy Regulation กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าธุรกิจใดเข้าข่ายเป็นธุรกิจสีเขียว

(๔) Directive on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims

(๕) นโยบาย European Green Deal

(๖) แผนการดำเนินงานมุ่งสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (Action Plan on a Circular Economy)

(๗) กฎหมายว่าด้วยการนำเข้าแร่ธาตุ (Conflict Minerals Regulation)

(๘) กฎหมายว่าด้วยสินค้าที่ปลอดจากการตัดไม้ทำลายป่า (EUDR)

(๙) นโยบายด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

(๑๐) New Batteries Regulation

(๑๑) EU Farm to Fork Strategy

(๑๒) กฎหมายการเก็บภาษีคาร์บอนข้ามพรมแดน (CBAM)

(๑๓) แผนการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย (EU Action Plan on Human Rights and Democracy ๒๐๒๐-๒๐๒๔)

(๑๔) ยุทธศาสตร์สหภาพยุโรปด้านการป้องกันการค้ามนุษย์/ การคุ้มครองแรงงานเด็ก เป็นต้น

๒. ร่างคำสั่งฉบับเดิม ณ ๒๓ ก.พ. ๖๕

▶ EU กำหนดกลุ่มธุรกิจที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายดังกล่าว แบ่งออกเป็น

กลุ่มที่ ๑	ธุรกิจในสหภาพยุโรปที่มีพนักงานไม่น้อยกว่า ๕๐๐ ราย และมีรายได้จากทั่วโลกต่อปีไม่น้อยกว่า ๑๕๐ ล้านยูโร
กลุ่มที่ ๒ (High Impact sector)	ธุรกิจในสหภาพยุโรปที่มีพนักงานไม่น้อยกว่า ๒๕๐ ราย และมีรายได้จากทั่วโลกต่อปีไม่น้อยกว่า ๔๐ ล้านยูโร ซึ่งดำเนินธุรกิจในภาคส่วนที่มีความเสี่ยงสูง เช่น สิ่งทอ เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ (รวมทั้งรองเท้า) และการค้าส่งสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า เกษตรกรรม ป่าไม้ และประมง (รวมทั้งการเพาะเลี้ยง) การผลิตอาหารและการขายส่งวัตถุดิบการเกษตรไม้ อาหารและเครื่องดื่ม การขุดแร่ไม่ว่าจะจากที่ใดก็ตาม เป็นต้น

กลุ่มที่ ๓	บริษัทจากประเทศที่สามที่ดำเนินธุรกิจใน EU โดยเข้าเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง (๑) มีรายได้ในสหภาพยุโรปต่อปีไม่น้อยกว่า ๑๕๐ ล้านยูโร หรือ (๒) มีรายได้ในสหภาพยุโรปต่อปีไม่น้อยกว่า ๔๐ ล้านยูโร แต่ไม่เกิน ๑๕๐ ล้านยูโร โดยรายได้มาจากการดำเนินธุรกิจในภาคส่วนที่มีความเสี่ยงสูงตามรายการเช่นเดียวกับกลุ่มที่ ๒
SMEs (EU กำหนดนิยามของ SMEs ว่าเป็นธุรกิจที่มีมูลค่าไม่เกิน ๒๐ ล้านยูโร และมีการจ้างงานไม่เกิน ๒๕๐ คน)	SMEs ทั้งในและนอก EU ไม่ได้อยู่ในขอบเขตของกฎหมายดังกล่าวโดยตรง แต่หากสินค้า/ บริการของ SMEs นั้นเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตของบริษัทที่อยู่ในข่ายของกฎหมาย ก็จำเป็นต้องสนับสนุนข้อมูลกับบริษัทเพื่อนำไปใช้ในการจัดทำรายงาน due diligence * สำหรับ SMEs ใน EU กฎหมาย CSDDD กำหนดให้ประเทศสมาชิก EU มีมาตรการช่วยเหลือทางการเงินเพื่อให้ SMEs สามารถดำเนินการสนับสนุนข้อมูลกับบริษัทที่อยู่ในข่ายที่ต้องจัดทำ due diligence

► กฎหมายกำหนดให้บริษัทจะต้องระบุความเสี่ยงที่อาจกระทบสิทธิมนุษยชน และมาตรฐานสิ่งแวดล้อม (potential adverse impacts) รวมถึงมีแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนต้องเผยแพร่รายงานตรวจสอบย้อนกลับ และให้มีช่องทางในการยื่นคำร้อง (complaints) ต่อการดำเนินการของบริษัทที่อาจละเมิดสิทธิมนุษยชน และกระทบกับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ บริษัทฯ จะต้องรับผิดชอบค่าดำเนินการจัดทำรายงานดังกล่าว

► สำหรับบริษัทกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ต้องเพิ่มแผนธุรกิจ/ กลยุทธ์ทางธุรกิจที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืนตามเป้าหมายลดโลกร้อนที่ระบุในความตกลงปารีส

► ประเทศสมาชิก EU จะต้องมอบหมายหน่วยงานภายในประเทศเป็นหน่วยงานกำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมาย CSDDD ซึ่งจะอยู่ในการควบคุมของ European Network of Supervisory Authorities ที่จัดตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการยุโรป ทั้งนี้ หน่วยงานกำกับดูแลของแต่ละประเทศสมาชิกจะต้องตรวจสอบ/สอบสวนกรณีที่มีการละเมิดกฎหมาย CSDDD

รูปแบบมาตรการ : รายงานการตรวจสอบย้อนกลับตลอดห่วงโซ่การผลิต เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรฐานสิ่งแวดล้อม

บทลงโทษ : กฎหมายระบุให้บริษัทมีความรับผิดทางแพ่ง (civil liability)* และอาจต้องจ่ายค่าปรับหากไม่ระบุความเสี่ยงที่อาจกระทบสิทธิมนุษยชน และมาตรฐานสิ่งแวดล้อม หรือไม่มีแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมตามเงื่อนไขของ CSDDD ซึ่งจากรายงานของคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป อาจกำหนดอัตราค่าปรับสูงสุดหรือต่ำสุดที่ร้อยละ ๕ ของรายได้รวม (turnover)

๓. ร่างคำสั่งฉบับปรับปรุง ณ ๑๕ มี.ค. ๖๗

► ภายหลังจากที่คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป และรัฐสภายุโรปได้เห็นชอบในหลักการ (provisional agreement) ร่างคำสั่งฯ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๖ คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปยังไม่สามารถมีมติร่วมกันในการรับรองร่างคำสั่งดังกล่าวอย่างเป็นทางการได้ โดยมีประเทศสมาชิกบางประเทศคัดออกเสียง หรือไม่เห็นด้วยกับร่างกฎหมายดังกล่าว (เช่น ฟินแลนด์ บัลแกเรีย ฮังการี เอสโตเนีย สาธารณรัฐเช็ก เป็นต้น) และขอให้มีการปรับแก้ไขร่างคำสั่งก่อนเสนอให้คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป และรัฐสภาพิจารณาอีกครั้ง

► ล่าสุด คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป ได้รับรองร่างคำสั่งฯ ที่มีการปรับแก้ไขแล้ว เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๗ โดยมีรายละเอียดที่ปรับแก้ไข ดังนี้

* ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมจากการที่บริษัทไม่ปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ สามารถเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งได้

► EU ปรับปรุงเกณฑ์กลุ่มธุรกิจที่อยู่ในขอบเขตของคำสั่งใหม่ โดยตัดธุรกิจในภาคส่วนที่มีความเสี่ยงสูง คงเหลือ

กลุ่มที่ ๑	ธุรกิจในสหภาพยุโรปที่มีพนักงานไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ราย และมีรายได้จากทั่วโลกต่อปีไม่น้อยกว่า ๔๕๐ ล้านยูโร
กลุ่มที่ ๒	บริษัทจากประเทศที่สามที่ดำเนินธุรกิจใน EU ที่มีพนักงานไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ราย และมีรายได้จากทั่วโลกต่อปีไม่น้อยกว่า ๔๕๐ ล้านยูโร

► ทั้งนี้ ได้กำหนดระยะเวลาเปลี่ยนผ่านสำหรับกลุ่มธุรกิจในการรายงานการตรวจสอบย้อนกลับตลอดห่วงโซ่การผลิต เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานสิ่งแวดล้อม โดย (๑) ธุรกิจที่มีการจ้างงาน ๑,๐๐๐ รายขึ้นไป และมีรายได้ต่อปีไม่น้อยกว่า ๔๕๐ ล้านยูโร ให้ดำเนินการภายใน ๕ ปี (๒) ธุรกิจที่มีการจ้างงาน ๓,๐๐๐ รายขึ้นไป และมีรายได้ต่อปีไม่น้อยกว่า ๙๐๐ ล้านยูโร ให้ดำเนินการภายใน ๔ ปี และ (๓) ธุรกิจที่มีการจ้างงาน ๕,๐๐๐ รายขึ้นไป และมีรายได้ต่อปีไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ ล้านยูโร ให้ดำเนินการภายใน ๓ ปี

► นอกจากนี้ ร่างคำสั่งใหม่ได้ตัดเรื่องความรับผิดทางแพ่ง (civil liability) ที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฟ้องร้องทางแพ่งกับบริษัทที่ไม่ระบุนโยบายความเสี่ยงที่อาจกระทบสิทธิมนุษยชน และมาตรฐานสิ่งแวดล้อม หรือไม่มีแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมตามเงื่อนไขของ CSDDD

๔. สถานะล่าสุด

► ร่างคำสั่งอยู่ในขั้นการพิจารณาของรัฐสภายุโรป ซึ่งคาดว่าจะพิจารณาแล้วเสร็จภายในเดือนเมษายน ๒๕๖๗ ทั้งนี้ ประเทศสมาชิก EU ต้องออกกฎหมายภายในตามระเบียบดังกล่าวภายใน ๒ ปี หลังจากที่มีผลบังคับใช้

สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงบรัสเซลส์
มีนาคม ๒๕๖๗